

The main forms of financial support are: self-financing (own funds of the enterprise); lending (commercial, bank and state loans); state support (on irrevocable and gratuitous basis); additional warranty coverage (bank guarantees, insurance, letter of credit, etc.); innovative financing (factoring, forfaiting, leasing, concession, etc.).

Financial instruments of financial support of the enterprise are: loan instruments and debt instruments (promissory notes, bond issues); pricing; stock (forward, futures, options, swap contracts); foreign exchange (exchange rate regime and currency quotation); depreciation rates.

Financial impact levers are: incentives (incentive funds, tax incentives, budget financing of priority sectors of the economy); sanctions (fines, penalties, restrictions); financial norms; conditions and the procedure for the formation of revenues; conditions and the procedure for the formation of revenues.

Conclusions. The current practice shows that the business entities have significant problems concerning providing with financial resources. These problems are related to:

- Peculiarities of conducting of production-economic and financial activity of enterprises;
- Imperfection of the state regulatory policy concerning the formation of financial resources of enterprises;
- Lack or insufficiency of sources of financial resources;
- Increased competition for limited financial resources;
- Low rates of investment and innovation development;
- High degree of financial risks.

Thus, while functioning in market conditions business entities have to elaborate new approaches to the formation of their financial resources. The entrepreneurs are forced to show initiative and ingenuity in finding sources of financial resources for their own functioning, development and their effective use.

References:

1. Financial resources, available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/Financial_resources
2. Moiseenko I.E. (2000), "Financial planning at the enterprise", Finance of Ukraine, Vol. 9., pp. 15 – 18.
3. Buryakovskiy V.V. (1998), Finances of enterprises, Thresholds, Dnipropetrovsk.
4. Blank I.A. (2006), Financial management, Nika-Center, Elga, Kiev.
5. Vasilik O.D. (2002), Theory of Finance, NIOS, Kyiv.
6. Financial resources of the enterprise, available at: http://lubbook.org/book_281_glava_3_TEMA_1.2_Ponjattja_sutnist.html
7. Zagorodniy A.G. (2002), Financial Dictionary, 4th ed. Knowledge, Kyiv.
8. Sources of formation and directions of use of financial resources of the enterprise, available at: <http://naub.oa.edu.ua/2014/dzherela-formuvannya-ta-napryamy-vykorystannya-finansovyh-resursiv-pidpryj-emstva/>
9. Zarembo N.V., Sources of formation of financial resources, available at: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63036.doc.htm
10. Poyda-Nosyk N.N. (2010), Management of the cost and structure of the company's capital as an element of financial security, Finance of Ukraine, Vol. 6., pp. 117 – 124.

Рецензент д.е.н., професор Вахович І.М.

УДК 336.012.23

Індус К.П., к.е.н., доцент

УТЕІ КНТЕУ

УДОСКОНАЛЕННЯ РЕГУЛЯТОРНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ У СФЕРІ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті окреслено необхідність удосконалення підходів до формування фінансової політики сприяння розвитку сфери малого підприємництва. Зазначено вагомість створення належного доступу суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів. Відмічено необхідність вивчення і врахування досвіду європейських країн з досліджуваної тематики. Виокремлено негативні чинники впливу на забезпечення ефективного функціонування малого підприємництва, що дає підстави стверджувати про необхідність формування системи оптимізаційних підходів для розвитку зазначеної сфери з врахуванням умов

ринкового господарювання. Зумовлюється необхідність удосконалення регуляторної політики держави передусім через законодавче, фінансове, інфраструктурне забезпечення розвитку сфери підприємництва.

Ключові слова: регуляторна політика держави, фінансове забезпечення, сфера підприємництва, малий і середній бізнес, державні програми з підтримки підприємницької сфери

Индус Е.

УСОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ РЕГУЛЯТОРНОЙ ПОЛИТИКИ ГОСУДАРСТВА В СФЕРЕ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ МАЛОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА

В статье обозначена необходимость совершенствования подходов к формированию финансовой политики содействие развитию сферы малого предпринимательства. Указана значимость создания надлежащего доступа субъектов хозяйствования к финансовым ресурсам. Отмечена необходимость изучения и учета опыта европейских стран по исследуемой тематике. Выделены негативные факторы влияния на обеспечение эффективного функционирования малого предпринимательства, что дает основания утверждать о необходимости формирования системы оптимизационных подходов для развития указанной сферы с учетом условий рыночного хозяйствования. Предопределяется необходимость усовершенствования регуляторной политики государства, прежде всего, через законодательное, финансовое, инфраструктурное обеспечение развития сферы предпринимательства.

Ключевые слова: регуляторная политика государства, финансовое обеспечение, сфера предпринимательства, малый и средний бизнес, государственные программы по поддержке предпринимательской сферы.

Indus K.

IMPROVEMENT OF THE REGULATORY POLICY OF THE STATE IN THE FIELD OF FINANCIAL SUPPORT FOR THE DEVELOPMENT OF SMALL ENTERPRISE

The article outlines the necessity of improving the approaches to the formation of the financial policy of promoting the development of small business. There has been noted the importance of creating proper access of economic entities to financial resources. The urgency of studying and taking into account the experience of European countries on the subject has been marked. The negative factors influencing the effective functioning of small business have been highlighted, which gives grounds to assert the necessity of forming a system of optimization approaches for the development of this sphere, taking into account the conditions of the market economy. The necessity of improving the regulatory policy of the state has been determined, first of all, through legislative, financial, infrastructure support for the development of entrepreneurship.

Key words: state regulatory policy, financial security, entrepreneurship, small and medium business, state programmes for entrepreneurship support.

Постановка проблеми у загальному вигляді і її зв'язок з важливими науковими та практичними завданнями. Нині вагомого значення набуває фінансове забезпечення підвищення рівня конкурентоспроможності національної економіки в умовах трансформаційних змін у політичній, економічній і соціальній сферах, спрямованих на формування сприятливого соціально-економічного середовища, як важливої складової перспективного розвитку економіки. Постає завдання модернізації національної економіки, згідно вимог європейських стандартів. При цьому зумовлюється необхідність вирішення проблемних питань залучення фінансових ресурсів, фінансового забезпечення в контексті формування підходів до удосконалення регуляторної політики держави у підприємницькій сфері.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Питання щодо формування і удосконалення регуляторної політики держави у сфері фінансового забезпечення підприємницької діяльності як вагової складової підвищення конкурентоспроможності національної економіки досліджуються в наукових працях таких вчених, як М. Бутко [1], І. Вахович [2], З. Герасимчук, Л. Ковальська [4], В. Геєць, М. Кизим, Т. Клебанова, О. Черняк [5], М. Долишній, С. Злупко, С. Вовканич, С. Шульц [7], І. Сторонянська [8] та ін. Однак, незважаючи на численні публікації із досліджуваної

проблематики окремої уваги потребують питання щодо формування засад удосконалення фінансової політики держави у сфері підприємництва.

Цілі статті. Окреслення підходів до удосконалення регуляторної політики держави у сфері фінансового забезпечення малого підприємництва.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Формування підходів до подальшого удосконалення регуляторної політики держави у сфері підприємницької діяльності повинно базуватися на основі дотримання певних принципів. Зокрема: створення належного доступу суб'єктів господарювання до фінансових ресурсів. Зумовлюється необхідність відповідного державного кредитування, державної гарантії комерційного кредитування, створення умов для раціонального банківського кредитування тощо; забезпечення належної державної інформаційної підтримки щодо започаткування і ведення власної справи. При цьому, необхідним є організація та проведення тренінгів, круглих столів, семінарів, навчальних програм щодо започаткування і ведення власної справи, впровадження нових методів управління господарською діяльністю тощо; покращання загального бізнес-клімату у державі, в тому числі поліпшення сфер державного регулювання господарської діяльності, які враховуються у процесі оцінювання в Рейтингу «Doing Business»; усунення надмірних преференцій щодо податкового навантаження на малі підприємства, що надає їм суттєвих конкурентних переваг порівняно з юридичними особами загалом, а також середніми та великими суб'єктами підприємництва. Спрощення податкової системи та податкових процедур при одночасному посиленні податкової дисципліни та відповідальності; забезпечення привабливості українського податкового законодавства для іноземних капіталів; цілковита ліквідація шляхів і методів ухилення від сплати податків та детінізація; встановлення ставок податків у розмірах, співставних з рівнем отриманого доходу, з метою зниження податкового тиску; залучення досвіду розвитку зарубіжних країн, але не механічне копіювання, а творче осмислення, що спирається на глибоке вивчення історії розвитку та сучасного стану економіки України.

У перспективі, і для забезпечення адаптації вітчизняної податкової системи до європейських стандартів, необхідним є [3]:

а) підвищення ставок акцизного збору на цигарки, алкоголь і тютюнові вироби, адже акцизний збір в Україні становить лише 8-10 % загальних податкових надходжень. Вищі ставки акцизного збору дозволять зменшити надходження від ПДВ, які навпаки є завищеними;

б) запровадження більш диференційованих ставок ПДФО.

Відмічені заходи сприятимуть підвищенню рівня відповідності податкової системи України європейським вимогам і забезпеченню реалізації окреслених цілей податкової політики, зокрема трансформаційним змінам у забезпеченні ефективного економічного розвитку, залученні інвестицій, підвищенні рівня зайнятості населення і відповідно його добробуту, формуванні і розвитку людського капіталу.

Вагомого значення у фінансовому забезпеченні розвитку сфери підприємництва має державна фінансово-кредитна підтримка бізнесу. Згідно Закону України „Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні” (2012 р.) основними видами фінансової державної підтримки є [6]:

- часткова компенсація відсоткових ставок за кредитами, що надаються на реалізацію проектів суб'єктів малого та середнього бізнесу;
- часткова компенсація лізингових, факторингових платежів та платежів за користування гарантіями;
- надання гарантій для суб'єктів малого і середнього підприємництва;
- надання кредитів, у тому числі мікрокредитів, для започаткування і ведення власної справи;
- зниження нарахувань на заробітну плату;
- надання позик на придбання і впровадження нових технологій;

- компенсація видатків на розвиток кооперацій між суб'єктами малого і середнього підприємництва та великими підприємствами;
- фінансова підтримка впровадження енергозберігаючих та екологічно чистих технологій.

Дослідження підтверджує, що результативністю відмічаються в Україні програми сприяння розвитку сфери підприємництва. Так, до прикладу, за програмою „Мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва”, у Державному бюджеті України (2013 р.) було виділено 10,3 млн грн. В рамках зазначеної програми суб'єкти малого підприємництва мали змогу отримати кредит (середня вартість кредиту 250 тис. грн) з метою відкриття власної справи чи організації виробництва, переробки і збуту виробленої продукції, придбання техніки, обладнання, новітніх технологій, побудови чи реконструкції виробничих приміщень. Мікрокредити надавалися через Український фонд підтримки підприємництва шляхом проведення конкурсу бізнес-планів. Крім того в рамках бюджетної фінансування здійснювалася реалізація програми „Заходи по реалізації Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні”, у процесі якої для підприємців та осіб, що бажають започаткувати власну справу було проведено 75 семінарів по регіонах України, де пройшли навчання близько 4,5 тис. осіб.

Водночас, формуються окремі програми підтримки суб'єктів малого і середнього підприємництва, що реалізуються банківськими установами, зокрема [9]:

- „Спільна з Європейським інвестиційним банком Програма кредитування МСП та установ із середньою капіталізацією”. У рамках угоди між публічним акціонерним товариством „Державний експортно-імпорتنний банк України” (АТ „Укресімбанк”) та Європейським інвестиційним банком (ЄІБ) кредитуються українські підприємства малого та середнього бізнесу, проекти у галузі енергоефективності, охорони довкілля та інші пріоритетні проекти розвитку місцевого приватного сектору, подолання наслідків змін клімату та адаптації до них тощо;

- „Програма сприяння кредитуванню малого та середнього бізнесу (Програма Кредитної установи для Відбудови (ФРН) (КфВ)”. Програма КфВ призначена для суб'єктів господарської діяльності, юридичних осіб і фізичних осіб-підприємців, та реалізується для сприяння кредитуванню малого та середнього бізнесу з метою розширення обсягів виробництва, покращення якості та розширення асортименту продукції, підвищення продуктивності праці та створення нових робочих місць шляхом фінансування інвестиційних проектів за рахунок ресурсів КфВ;

- „Програма Кредитування спільно з Європейським інвестиційним банком”. Між АТ „Ощадбанк” та ЄІБ було укладено фінансову угоду з метою фінансування вітчизняних малих та середніх підприємств, компаній середньої капіталізації та інших пріоритетних проектів.

Система фінансових механізмів розвитку малого і середнього підприємництва в Україні складається з бюджетного, кредитного та механізму самофінансування (власних коштів підприємців).

Вагомим чинником розвитку підприємницької діяльності в Україні є формування розгалуженої інфраструктури підтримки малого та середнього підприємництва, ефективна діяльність якої сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості регіонів, залученню вітчизняних та закордонних інвестицій, застосуванню передових технологій тощо. При цьому, важливого значення набуває: зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів підприємництва (реформування дозвільної системи, удосконалення ліцензійного законодавства, удосконалення системи надання адміністративних послуг тощо); посилення контролю за діяльністю виконавчих, контролюючих та правоохоронних органів влади, оскільки високий рівень корумпованості влади та лобіювання чиновниками інтересів окремих підприємств є однією з передумов тіньового ведення бізнесу; формування належної нормативно-правової бази щодо проведення контролю та забезпечення дотримання суб'єктами господарювання норм чинного законодавства у процесі здійснення господарської

діяльності; розроблення та впровадження процедури залучення підприємців та інших зацікавлених суб'єктів через координаційні, дорадчі та інші органи до розробки і коригування нормативно-правової бази регулювання підприємництва та здійснення моніторингу офшорних зон.

Негативними чинниками впливу на забезпечення ефективного функціонування сфери підприємництва є постійний тиск місцевої влади через перевищення контрольних процедурних повноважень щодо малого бізнесу, через що, виникає парадоксальна ситуація: чим ближче рівень влади до малого бізнесу, тим більше знижується рівень конкурентоспроможності малого бізнесу та його працівників. В такій ситуації зумовлюється необхідність формування системи оптимізаційних підходів щодо розвитку малого підприємництва в умовах ринкового господарювання, зокрема:

- підвищення ролі місцевих органів виконавчої влади та місцевого самоврядування у формуванні інфраструктури підтримки підприємництва та створення конструктивного зв'язку, що сприятиме підвищенню ділової активності населення регіонів та його залучення до самостійної підприємницької діяльності;

- врахування соціально-економічної природи малого підприємництва, яке є чутливим до змін ринкової кон'юнктури, однак взмозі швидко адаптуватися до сучасних умов господарювання і зайняти вагому нішу у системі регіональної економіки, створюючи нові робочі місця, підвищуючи рівень зайнятості населення регіону;

- зменшення внутрішніх суперечностей. Незважаючи на соціально-економічну значущість для розвитку економічної системи, мале підприємство має низький рівень життєздатності і є найбільш вразливим до податкового тиску, інфляції, доступу до отримання кредитів, нездатне формувати достатню систему економічної безпеки тощо. Доцільним є збалансування зазначеного стану через удосконалення підходів щодо надання державної підтримки малого підприємництва, його самоорганізації, залучення іноземних інвестицій;

- підвищення результативності у процесі реалізації регіональної політики, через: удосконалення нормативно-правового забезпечення щодо збору за видачу дозволів на розміщення об'єктів торгівлі; зниження високих тарифів, що враховуватимуть специфіку розвитку окремих регіонів; окреслення пріоритетних функцій та повноважень державних служб, дотримання органами державного контролю вимог Указу Президента України «Про деякі заходи з дерегулювання підприємницької діяльності» і т.п.);

- формування регіональної інфраструктури підтримки розвитку малого підприємництва як сукупності організаційних структур, які сприятимуть вирішенню загальнодержавних проблем (до прикладу, усунення диспропорцій щодо розвитку регіонів, створення нових робочих місць, відновлення виробництва), та її вплив на скорочення темпів безробіття в Україні та міграцію працездатного населення.

Висновки. Сфера підприємницької діяльності є специфічною формою ділової активності, в якій найбільш ефективно й повно розкривається соціальна складова держави та реалізуються їх спільні цілі. Така комбінація матеріальних та людських ресурсів дає можливість реалізувати індивідуальну, раціональну, економічно обґрунтовану доцільність. Тому підходи до удосконалення регуляторної політики держави у напрямі фінансового забезпечення розвитку підприємництва повинно стосуватися: зниження кредитних ставок; забезпечення майнової підтримки малого підприємництва з використанням відтермінування платежів за його використання; створення консультаційних та навчальних центрів; розроблення системи пільг (перш за все податкових); запровадження спрощеної системи ведення обліку; формування інфраструктури розвитку малого підприємництва; залучення підприємців до участі в науково-дослідних програмах регіонів.

Важливим завданням державного регулювання малого та середнього бізнесу у сфері кредитної політики, є створення сприятливих умов для активізації довгострокового кредитування реального сектору економіки, передусім через реалізацію заходів щодо збільшення загальних обсягів кредитування фінансовими компаніями, запровадження

стимулюючої процентної політики; переорієнтації кредитних ресурсів банківської системи на довгострокове кредитування; створення пільгових умов кредитування критичних для держави інвестиційних програм.

Список використаних джерел:

1. Бутко М. П. Державне регулювання регіонального розвитку як чинник підвищення конкурентоспроможності територіальних утворень у контексті євроінтеграції/М. П. Бутко//Культура народів Причорномор'я. – 2010. – №102. – С. 7-9.
2. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: методологія формування та механізми реалізації : монографія / І. М. Вахович. – Луцьк : Надстир'я, 2007. – 496 с.
3. Гармонізація механізму адміністрування податку на додану вартість до вимог Європейського Союзу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://headinsider.info/1x19213.html>
4. Герасимчук З. В. Виробничий потенціал регіону методики оцінки та механізми нарощення : монографія/З. В. Герасимчук, Л. Л. Ковальська. – Луцьк : ЛДТУ, 2003. – 242 с.
5. Моделювання економічної безпеки: держава, регіон, підприємство : монографія / [В. М. Геєць, М. О. Кизим, Т. С. Клебанова, О. І. Черняк та ін. ; за ред. В. М. Гейця. – Х. : ВД «ІНЖЕК», 2006. – 240 с.
6. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні [Електронний ресурс]: Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4618-17_1
7. Регіональна політика: методологія, методи, практика : [монографія] / [Долішній М. І., Злупко С. Й., Вовканич С. Й., Шульц С. Л. та ін.]; наук ред. М. І. Долішній ; Інститут регіональних досліджень НАН України. – К. : Наукова думка, 2001. – 486 с.
8. Сторонянська І. З. Регіональний розвиток України: проблеми інтеграції та конвергенції / І. З. Сторонянська. – Львів : ІРД НАН України, 2010. – 320 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»).
9. Щодо державних програм, які діють для підтримки малого та середнього бізнесу в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dkpr.gov.ua/info/3929>

Рецензент д.е.н., професор Бритченко І.Г.

УДК 336.14. 332

Ищук Л.И., к.е.н., доцент

Дейнека О.И.

Луцький національний технічний університет

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ БЮДЖЕТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

В статті розглянуто теоретичні аспекти формування фінансової основи соціально-економічного розвитку регіонів, збалансування доходів та видатків місцевих бюджетів.

Ключові слова: місцеві бюджети, бюджетне забезпечення, трансферти, регіональний розвиток, децентралізація, місцеве самоврядування.

Ishchuk L., Deineka O.

THEORETICAL ASPECTS OF BUDGET SUPPLY DEVELOPMENT THE REGIONS

The theoretical aspects of formation the financial basis of socio-economic development of regions, balancing of incomes and expenditures of local budgets are shown in the article.

Key words: local budgets, budget support, transfers, regional development, decentralization, local self-government.

Ищук Л.И., Дейнека О.И.

ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ БЮДЖЕТНОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ РАЗВИТИЯ РЕГИОНОВ

В статье рассмотрены теоретические аспекты формирования финансовой основы социально-экономического развития регионов, сбалансирования доходов и расходов местных бюджетов.

Ключевые слова: местные бюджеты, бюджетное обеспечение, трансферты, региональное развитие, децентрализация, местное самоуправление.